

Ірина ТУРКІНА

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Постановка проблеми. Широке застосування інформаційних технологій у всіх сферах діяльності людини істотно впливає на світовий розвиток, створює важливі передумови для зміни економічного, політичного і культурного життя людей.

Особливе значення в цих умовах набувають процеси правової інформатизації. Для розвитку будь-якої цивілізованої держави правова інформованість громадян є одним із пріоритетних чинників.

У галузі правової інформатизації впровадження інформаційних технологій в судову систему вимагає активного міжнародного співробітництва. Численні звернення громадян до Європейського Суду з прав людини свідчать про те, що громадяни та господарюючі суб'єкти сьогодні зазнають труднощів при отриманні інформації у сфері правосуддя.

В умовах трансформації української державності, коли інформаційний фактор багато в чому став визначати процес і результати інституціоналізації органів судової влади, об'єктивно потрібне визначення меж участі судової системи у формуванні інформаційного простору України.

Стан політичного порядку і правового регулювання в інформаційному форматі інституціоналізації судової влади не відповідає все більш активним і конкретним вимогам громадян з розширення інформаційної відкритості правосуддя. Рішення даного завдання, в принципі, неефективно без концептуального осмислення існуючих реалій, наукового прогнозу розвитку ситуації, як у політичному, так і правовому аспектах.

У зв'язку з цим завдання у сфері правового та технічного регулювання процесів формування судових інформаційних ресурсів, процесів обробки і передачі інформації в електронному вигляді, вимагають вироблення єдиного підходу до створення цілісної нормативно-правової бази для всіх ланок судової системи України.

У сучасних умовах будь-які інституційні перетворення органів судової влади повинні враховувати їх інформаційний вимір як особливий об'єкт державного управління і чинник, що безпосередньо впливає на цей процес. Функціональна цінність інформаційно-правової діяльності судової системи виражається в розширенні кордонів доступності правосуддя, що актуалізує політико-правове участь органів правосуддя в інформаційному просторі України. Інформаційна відкритість інститутів судової влади має яскраво виражену інструментальну цінність в забезпеченні політико-правової цілісності правосуддя в інформаційній взаємодії держави і громадянського суспільства.

До базових критеріїв оцінки інформаційної відкритості правосуддя слід віднести якісний рівень реалізації права громадян на інформацію про судову діяльність; ступінь довіри громадян до судової діяльності та рівень авторитету судової влади в суспільстві; рівень забезпечення права громадян на інформацію про судову діяльність; ступінь задоволення інтересів суддівського співтовариства в інформаційній сфері.

ТУРКІНА
Ірина
Євгенівна,

кандидат політичних наук, доцент кафедри філософських і соціальних наук Севастопольського національного технічного університету м. Севастополь.

Анотація: у статті розглядаються процеси формування інформаційного простору, проаналізовано інформаційно-правову діяльність судової системи, дана класифікація судової інформації, визначено заходи для ефективного вирішення інформаційно-аналітичних завдань у сфері адміністративного управління і ресурсного забезпечення діяльності судів..

Ключові слова: інформаційні відносини, судова інформація, судова система, інформаційні технології, інформаційний обмін.

УДК 352.565.2

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуюча логіка розвитку української державності, в тому числі судової системи в інформаційній сфері, тенденції глобалізації інформаційних відносин не стали ще об'єктом наукового дослідження. Однак, на сьогоднішній день в Україні вже накопичено певний емпіричний і теоретичний досвід правового регулювання в інформаційній сфері.

Питання правових і методологічних аспектів, що відносяться до інформаційно-правової діяльності держави, висвітлювалися в роботах А.І. Бризгалова, Д.А. Керімова, Л.С. Мамут, М.М. Матузова, А.В. Малько, А.В. Полякова, Р.В. Шагієва та ін.

Основні етапи становлення інформаційної сфери досліджували А.Б. Венгеров, І.Л. Бачило, Г.В. Белов, М.С. Вершинін, І.М. Розсолів, М.А. Федотов, М.М. Федосєєва та ін.

Мета статті – визначити основні напрямки політики судової влади в галузі інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. В умовах становлення інформаційного законодавства в Україні проблема формування системного термінологічного апарату, за допомогою якого здійснюється феноменологічна характеристика інституту інформаційних технологій судочинства, набуває особливої актуальності. Використання спеціальної термінології в процесуальному законодавстві в умовах впровадження, використання і безперервного удосконалення інформаційних технологій не викликає сумніву, більш того, воно неминуче для регулювання нових в судовій системі інформаційних відносин.

Центральними, базовими й основними поняттями в процесі нормативно-правового регулювання інформаційних відносин у сфері відправлення правосуддя є поняття «судова інформація» і «інформаційні технології».

Судова інформація визначається як цілеспрямований процес мінімізації ентропії (невизначеності) щодо можливого, дозволеного і забороненого поведінки суб'єктів суспільних відносин у сфері процесуальної і позапроцесуальної діяльності судів загальної юрисдикції [1, с. 68].

Включення судової інформації як різновиду соціально-значимої інформації в інформаційний процес вимагає застосування інституту правового режиму. Зазначений інститут найбільш поширений і детально опрацьоване в науці адміністративного права, особливо в роботах Д.М. Бахраха.

Для розкриття сутності правового режиму судової інформації необхідно визначитися з тим, що взагалі розуміється під правовим режимом.

У літературі пропонується виділяти два основних підходу до розуміння даної категорії: правовий режим як функціональна характеристика права, особливий порядок правового регулювання (О. В. Малько, О. С. Родіонов) [2, с. 19]. І правовий режим як система норм, що регулюють певну діяльність різних суб'єктів, їх відносини з приводу певного об'єкта (Д. Н. Бахрах, І. Л. Бачило) [3, с. 410].

Із урахуванням другого підходу до розуміння правового режиму правовий режим судової інформації слід розглядати як систему норм, що регулюють порядок створення судової інформації, порядок її передачі та отримання (включаючи встановлення режиму вільного або обмеженого доступу) і питання захисту прав суб'єкта щодо зазначеної інформації.

Судова інформація має специфічний характер і пов'язана з наступними видами інформації: персональні дані, відомості, що становлять державну, службову і іншу охоронювану законом таємницю.

У силу неоднорідності конфіденційної інформації у сфері діяльності судової системи окремі автори пропонують диференціювати правові режими зазначеної інформації на режим персональних даних і режим службової таємниці. Виділення режиму персональних даних ґрунтується на особливий рівень правового регулювання. У режимі службової таємниці функціонує конфіденційна інформація про діяльність

судів загальної юрисдикції, технології, методології прийняття рішень (службова інформація обмеженого розповсюдження), а також конфіденційна інформація, що надійшла до судів від фізичних та юридичних осіб [4, с. 41].

Із метою забезпечення громадян і організацій достовірною судовою інформацією, з урахуванням впровадження в суди загальної юрисдикції автоматизованих інформаційних систем, актуальною є задача класифікації судової інформації.

На основі аналізу чинного законодавства і теоретичних розробок провідних фахівців найбільш обґрунтованою та зручною видається класифікація судової інформації з наступних підстав: 1) по області застосування - процесуальна, управлінська, нормативно-технічна, правова, фінансово-економічна; 2) за категорією доступу до інформації - загальнодоступна інформація, а також інформація, доступ до якої обмежується федеральними законами (інформація обмеженого доступу); 3) за видами інформації - інформація, отримана і стала відомою суддям, працівникам апарату судів загальної юрисдикції, а також державним службовцям судової системи в процесі діяльності по відправленню правосуддя та забезпечення такої діяльності; 4) за видом носія - на паперовому носії, відео- та звукова інформація, електронна або комп'ютерна інформація; 5) за ступенем конфіденційності - відкрита, конфіденційна, державна таємниця; 6) по порядку надання або розповсюдження - вільно розповсюджувана інформація, інформація, яка надається за згодою осіб, що беруть участь у відповідних відносинах, інформація, яка відповідно до федеральних законів підлягає наданню і розповсюдженню, інформація, поширення якої в Україні обмежується або забороняється; 7) за правовим статусом - має юридичне тлумачення, нормативно-довідкова; 8) за ступенем організованості - документована і інша інформація, інформаційні ресурси і вільна інформація, яка не перебуває в інформаційних системах, систематизована і несистематизована інформація та ін. [5, с. 11].

Беручи участь в інформаційному обміні суди загальної юрисдикції з одного боку, є виробниками і розповсюджувачами судової інформації, з іншого - масовими споживачами правової інформації та потенційними користувачами нових інформаційних технологій судової інформації.

Засобом підвищення ефективності інформаційного обміну в судовій системі є інформаційні технології. При цьому забезпечення ефективного правосуддя в судах передбачає включення сучасних інформаційних технологій як безпосередньо в процедуру здійснення правосуддя, так і в діяльність щодо його забезпечення.

Конструюючи поняття «інформаційні технології», законодавцю не вдалося дати визначення, що пояснює з достатнім ступенем теоретичної ясності значення зазначеного інституту. Тому на основі наявного законодавчого поняття, а також визначень, що зустрічаються у науково-методичній літературі, можна сказати, що в судовій системі інформаційні технології являють собою «сукупність технічних, програмних, математичних, організаційних засобів і методів, які забезпечують у сфері діяльності судів загальної юрисдикції пошук, збір, зберігання, обробку, надання, поширення судової інформації» [3, с. 70].

Основною передумовою такої діяльності є надання інформації в максимально повному, достовірному обсязі, а головний принцип функціонування системи судів загальної юрисдикції - принцип доступності інформації, що впливає з принципу гласності судового розгляду.

Обґрунтованість прийняття судових рішень залежить від того, наскільки інформація, що лежить в основі таких рішень, відповідає вимогам віднесеності і допустимості. Інформація, що є предметом судового дослідження повинна бути переведена в актуальну і доказову форму.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У зв'язку зі змінами соціально-економічної обстановки в Україні, збільшенням кількості судових справ, розширенням можливостей оскарження в суді не-

правомірних дій посадових осіб інформаційне навантаження на суди зростає з кожним роком. У цих умовах одним з основних шляхів підвищення ефективності роботи судів є впровадження нових інформаційних технологій.

Для вирішення широкого кола інформаційно-аналітичних завдань адміністративного управління та ресурсного забезпечення діяльності судів сьогодні необхідна робота за такими напрямками:

- створення уніфікованих комп'ютерних технологій автоматизації процесів судочинства;
- підготовка достовірних даних судової статистики з здійсненням багатоаспектною їх обробки, а також забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності судів;
- формування автоматизованих технологій діяльності судової системи, що здійснює адміністративне, організаційне, правове та ресурсне забезпечення діяльності судів;
- створення інфраструктури телекомунікаційного та інших видів забезпечення функціонування та розвитку системи.

Взаємопов'язані роботи за цими напрямками, що передбачають постійний обмін документальною інформацією між ними, сформують цілісну систему судових інформаційних ресурсів і єдине технологічне середовище для судової системи на базі комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, тобто створення єдиного інформаційного простору.

Література:

1. Маргарян А. Р. Институты судебной власти в информационно-правовом пространстве // Право. – 2007. – № 8. – С. 65 – 71.
2. Малько А. В., Родионов О. С. Правовые режимы в российском законодательстве // Журнал российского права. – 2000. – № 9. – С. 18 – 23.
3. Бахрах Д. Н. Административное право России: Учебник для вузов / Д. Н. Бахрах. – М. : Издательство «НОРМА», 2000. – 640 с.
4. Соколова О. С. Административно-правовые режимы конфиденциальной информации в системе специальных административно-правовых режимов // Современное право. – 2005. – № 8. – С. 40 – 45.
5. Кокотова Е. И. Судебная информация и информационные технологии в судах общей юрисдикции: проблемы нормативно-правового регулирования // Администратор суда. – 2007. – № 2. – С. 10 – 12.